

Arkadiusz PŁOMIŃSKI*
Daniel BAKOTA**

Uczestnictwo zawodników Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w letnich igrzyskach olimpijskich w latach 1976–1988

Streszczenie

W latach 1976–1988 letnie igrzyska olimpijskie zostały rozegrane czterokrotnie (Montreal – 1976 r., Moskwa – 1980 r., Los Angeles – 1984 r., Seul – 1988 r.). Reprezentacja Polski w tym okresie w igrzyskach uczestniczyła tylko trzykrotnie. Decyzją Zarządu Polskiego Komitetu Olimpijskiego, Polska nie została zgłoszona do startu w XXIII Letnich Igrzyskach Olimpijskich w Los Angeles. W omawianym okresie reprezentanci Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe podczas olimpijskich startów zdobyli pięć srebrnych medali: w Montrealu – Ryszard Podlas, lekkoatletyka (sztafeta 4 × 400 m); Stanisław Szozda, kolarstwo szosowe (jazda drużynowa na czas); w Moskwie – Janusz Bobik wraz z Władysławem Hartmanem, jeździectwo (drużynowy konkurs skoków przez przeszkody); w Seulu – Andrzej Głąb, zapasy styl klasyczny (kat. 48 kg); Joachim Halupczok wraz z Zenonem Jaskułą, kolarstwo szosowe (jazda drużynowa na czas).

Słowa kluczowe: igrzyska olimpijskie, Zrzeszenie LZS, sport.

Celem pracy jest przedstawienie osiągnięć reprezentantów Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe, którzy w latach 1976–1988 startowali na letnich igrzyskach olimpijskich. Podstawową metodą badawczą, wykorzystaną przy pisaniu niniejszej pracy, była analiza źródeł historycznych. Zastosowano również metodę syntetyczną, indukcyjną, dedukcyjną i komparatystyczną. Cezurę początkową pracy wyznacza rok 1976 – odbyły się wtedy XXI Letnie Igrzyska Olimpijskie w Montrealu. Z kolei cezurę końcową stanowi rok 1988 – rozegrano XXIV Letnie Igrzyska Olimpijskie w Seulu. Do przygotowania pracy zostały wykorzystane

* dr, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, Wydział Pedagogiczny, Instytut Wychowania Fizycznego, Turystyki i Fizjoterapii, e-mail: a.k.plominski@wp.pl

** dr, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, Wydział Pedagogiczny, Instytut Wychowania Fizycznego, Turystyki i Fizjoterapii, e-mail: danbak@autograf.pl

źródła archiwalne, drukowane, prasowe oraz literatura przedmiotu. Kwerenda materiałów źródłowych została przeprowadzona w Archiwum Akt Nowych w Warszawie oraz w Składnicy Akt Krajowego Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe.

Zakończenie działań wojennych w 1945 roku, pomimo trudnej sytuacji polityczno-gospodarczej kraju, przyniosło żywiołowe odradzenie się życia sportowego na ziemiach polskich. Na obszarach wiejskich w drugiej połowie lat czterdziestych XX wieku, największy wkład w reaktywację i rozwój kultury fizycznej (przede wszystkim sportu i wychowania fizycznego) wniosły: Związek Samopomocy Chłopskiej oraz dwie organizacje młodzieżowe – Związek Młodzieży Wiejskiej RP „Wici” i Związek Walki Młodych¹. Był to okres budowania przez władze państwowe struktur organizacyjnych, koordynujących i nadzorujących rozwój sportu ludowego na poziomie centralnym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Ostatnim etapem tej budowy było utworzenie w dniu 19 kwietnia 1952 r. organizacji sportowej pod nazwą Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe (LZS)². Głównym celem Zrzeszenia było wszechstronne krzewienie kultury fizycznej i turystyki wśród mieszkańców wsi, małych miast i miasteczek o charakterze rolniczym oraz szkół i instytucji związanych z rolnictwem. Ponadto, Zrzeszenie miało wykazywać dbałość o zdrowie, jak i prawidłowy rozwój fizyczny dzieci i młodzieży oraz o tworzenie odpowiedniej infrastruktury w tym zakresie³. Realizując swoje cele statutowe, Zrzeszenie dużo uwagi poświęcało rozwojowi sportu kwalifikowanego. W latach 1952–1975 członkowie LZS uzyskiwali cenne wyniki zarówno na arenach krajowych, jak i w rywalizacji międzynarodowej. Spośród licznych sukcesów najcenniejsze były te odnoszone podczas igrzysk olimpijskich. Do największych osiągnięć reprezentantów Zrzeszenia LZS w ww. okresie podczas igrzysk należały: złoty medal Ireneusza Palińskiego (LZS Mazowsze) w podnoszeniu ciężarów (waga półciężka 82,5 kg) podczas XVII Letnich Igrzysk Olimpijskich rozgrywanych w Rzymie (1960 r.); srebrny medal Edwarda Barcika (LZS Opole) w jeździe drużynowej na czas (kolarstwo szosowe) podczas XX Letnich Igrzysk Olimpijskich rozgrywanych w Monachium (1972 r.); brązowy medal Ireneusza Palińskiego (LZS Mazowsze) w podnoszeniu ciężarów (waga lekkociężka 90 kg) podczas XVIII Letnich Igrzysk Olimpijskich rozgrywanych w Tokio (1964 r.); brązowy medal Henryka Trębickiego (LZS Mazowsze) w podnoszeniu ciężarów (waga kogucia 56 kg) podczas XIX Letnich Igrzysk Olimpijskich rozgrywanych w Meksyku (1968 r.) i brązowy medal Benedykta Kocota (LZS Opole) w kolarstwie torowym (1000 m ze startu lotnego) podczas XX Letnich Igrzysk Olimpijskich rozgrywanych w Monachium (1972 r.)⁴.

¹ J. Gaj, K. Hądzelek, *Dzieje kultury fizycznej w Polsce*, Poznań 1997, s. 241–243.

² R. Szubert, *Kultura fizyczna w przemianach wsi polskiej w latach 1944–1956*, Wrocław 2010, s. 93–95.

³ *Mała encyklopedia sportu L–Ż*, Warszawa 1986, s. 674.

⁴ J. Gaj, *Wychowanie fizyczne i sport w Polsce Ludowej*, Warszawa 1987, s. 156; B. Tuszyński, H. Kurzyński, *Leksykon olimpijczyków polskich 1924–2006*, Warszawa 2006, s. 311, 324, 760, 765.

W latach 1976–1988 letnie igrzyska olimpijskie zostały rozegrane czterokrotnie (Montreal – 1976 r., Moskwa – 1980 r., Los Angeles – 1984 r., Seul – 1988 r.). Reprezentacja Polski w tym okresie w igrzyskach uczestniczyła tylko trzykrotnie. Decyzją Zarządu Polskiego Komitetu Olimpijskiego (PKOl), podjętą 17 maja 1984 r., reprezentacja Polski nie została zgłoszona do startu w XXIII Letnich Igrzyskach Olimpijskich w Los Angeles⁵. Oficjalnie przyczyną bojkotu była „[...] antypolska kampania prowadzona od dłuższego czasu w USA oraz jawne próby wykorzystywania olimpiady do celów politycznych”⁶. Prawdziwą przyczyną bojkotu igrzysk przez Polskę i większość państw socjalistycznych była zemsta władz radzieckich za bojkot igrzysk w Moskwie (1980 r.) przez państwa „kapitalistyczne” oraz chęć niedopuszczenia do sukcesu organizacyjnego i propagandowego USA, jakim mogły być udane igrzyska⁷. Rekompensatą dla sportowców był cykl międzynarodowych zawodów sportowych pn. „Przyjaźń-84”, które rozegrano w dziewięciu krajach: Bułgarii, Czechosłowacji, Korei Północnej, Kubie, Mongolii, NRD, Polsce, Węgrzech i ZSRR⁸.

Istotnym czynnikiem wpływającym na sukces sportowy jest proces przygotowania zawodnika do uczestnictwa w rywalizacji. W 1973 r. wskutek reorganizacji polskiego sportu utworzono w dniu 12 czerwca Polską Federację Sportu (PFS), której głównym celem działalności było programowanie rozwoju sportu kwalifikowanego, a zwłaszcza organizowanie centralnego szkolenia i przygotowanie reprezentacji narodowej i olimpijskiej⁹. Powołanie PFS pozbawiło Zrzeszenie LZS możliwości bezpośredniego zajmowania się sportem kwalifikowanym. Następstwem tej decyzji były uchwały VIII Zjazdu Delegatów Zrzeszenia LZS, w których

[...] przyjęto postanowienia, mocą których Zrzeszenie poprzez swe podstawowe jednostki – głównie Ludowe Kluby Sportowe – będzie działało na rzecz rozwijania sportu kwalifikowanego, lecz nie będzie prowadziło bezpośrednich działań w sporcie wyczynowym. W związku z tym w latach 1974–1976 Zrzeszenie nie wprowadziło systemu własnych mistrzostw, szkolenia zawodników, współzawodnictwa, ocen itd.¹⁰

Odzwierciedleniem tych działań był regres liczby zawodników Zrzeszenia należących do kadry narodowej. Podczas XXI Letnich Igrzysk Olimpijskich w Montrealu (1976 r.), Zrzeszenie LZS było reprezentowane tylko przez czterech zawodników (trzech kolarzy i jednego lekkoatletę), co stanowiło niespełna

⁵ *Na olimpijskim szlaku 1984. Sarajewo. Los Angeles*, Warszawa 1987, s. 234, 235.

⁶ Tamże, s. 235.

⁷ A. Pasko, *Sport wyczynowy w polityce państwa 1944–1989*, Kraków 2012, s. 420, 421.

⁸ *Mała encyklopedia sportu L–Ż*, s. 320.

⁹ Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Zespół Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, Polska Federacja Sportu, sygn. 2/17, s. 2, 3.

¹⁰ Składnica Akt Krajowego Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w Warszawie (dalej: SAKZLZSwW), Sprawozdanie na IX Krajowy Zjazd Delegatów Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe za lata 1975–1978, Warszawa 1979, s. 20.

2% kadry olimpijskiej. Spośród tej czwórki największy sukces osiągnęli: Ryszard Podlas¹¹ (LZS Technik Pracze) i Stanisław Szozda¹² (LKS Ziemia Opolska). Obaj wywalczyli srebrne medale¹³. Pierwszy z nich, w sztafecie 4 × 400 m, a drugi w wyścigu drużynowym (kolarstwo szosowe). Dwóch pozostałych reprezentantów Zrzeszenia rywalizowało w kolarstwie torowym. Czesław Lang (LKS Baszta Bytów) uplasował się na 5. miejscu w wyścigu na 4000 m ze startu zatrzymanego. Natomiast Benedykt Kocot (LKS Ziemia Opolska) odpadł z olimpijskiej rywalizacji w 1/8 finału – 1000 m ze startu lotnego¹⁴.

Po zakończeniu igrzysk olimpijskich, w drugiej połowie 1976 r. dokonano oceny stanu polskiego sportu po reorganizacji przeprowadzonej w 1973 r. Wobec negatywnych skutków reformy, władze PFS zwróciły się do Zrzeszenia LZS

¹¹ Ryszard Podlas (ur. 29 lipca 1954 r. w Białobrzeziu), lekkoatleta. Wychowanek trenera Alfreda Misiewicza, w kolejnych latach był podopiecznym Andrzeja Siennickiego. Występował w klubach: LZS Dolny Śląsk (1973–1975), LZS Technik Pracze (1976 r.) i WKS Śląsk Wrocław (1977–1983). Uczestnik XXI Letnich Igrzysk Olimpijskich (Montreal, 1976 r.), gdzie zdobył srebrny medal w sztafecie 4 × 400 m, startując wraz z Janem Wernerem, Zbigniewem Jaremskim i Jerzym Pietrzykiem. Wicemistrz Europy w sztafecie 4 × 400 m z Pragi (1978 r.) oraz zdobywca srebrnego medalu w biegu na dystansie 400 m podczas halowych mistrzostw Europy (Mediolan, 1978 r.). Czterokrotny mistrz Polski: w biegu na 400 m (1977–1979) i sztafecie 4 × 400 m (1977 r.). Rekordzista Polski w biegu na 400 m – 45,36 (21 sierpnia 1977 r., Sofia). Źródło: W. Duński, *Od Paryża 1924 do Sydney 2000: polscy medaliści olimpijscy i paraolimpijcy: encyklopedia ilustrowana*, Warszawa 2000, s. 694–695; Z. Głuszek, *Leksykon polskich olimpijczyków 1924–1998*, Warszawa 1999, s. 303; B. Latuszkiewicz, *Zielone bractwo*, Warszawa 2000, s. 44; *Mała encyklopedia sportu L–Ż*, s. 285–286.

¹² Stanisław Szozda (ur. 25 września 1950 r. w Dobromierzu, zm. 23 września 2013 r. we Wrocławiu), kolarz szosowy. Wychowanek trenera Franciszka Surmińskiego. W kolejnych latach współpracował z Andrzejem Trochanowskim (podczas służby wojskowej) i Henrykiem Łasakiem. W trakcie kariery sportowej był zawodnikiem: LZS Prudnik (od 1967 r.), CWKS Legia Warszawa (1971–1972), LZS Zieloni Opole (1972–1973) i LKS Ziemia Opolska (1973–1978). Dwukrotny srebrny medalista letnich igrzysk olimpijskich. W 1972 r. podczas XX Letnich Igrzysk Olimpijskich rozgrywanych w Monachium, wraz z Ryszardem Szurkowskim, Edwardem Barcikiem i Lucjanem Lisem, zajął 2. miejsce w jeździe drużynowej na czas. Sukces ten powtórzył podczas kolejnych igrzysk (Montreal, 1976 r.), występując w drużynie z Ryszardem Szurkowskim, Tadeuszem Mytnikiem i Mieczysławem Nowickim. Pięciokrotny medalista mistrzostw świata: dwukrotnie złoty w jeździe drużynowej na czas, srebrny w wyścigu ze startu wspólnego, oraz dwukrotnie brązowy w jeździe drużynowej na czas. Trzykrotny zwycięzca Wyścigu Pokoju (drużynowo – 1973 i 1974 r. oraz indywidualnie – 1974 r.). Triumfator Tour de Pologne z 1971 r. oraz wielokrotny mistrz Polski (w rywalizacji indywidualnej, drużynowej, parami i górskiej). Karię zakończył w 1978 r., w wyniku kontuzji odniesionej podczas upadku w Wyścigu Pokoju. Zmarł w wieku 63 lat, po długiej i ciężkiej chorobie. Źródło: W. Duński, *Od Paryża...*, s. 904–906; Z. Głuszek, *Leksykon...*, s. 160; B. Latuszkiewicz, *Zielone...*, s. 51–52; *Mała encyklopedia sportu L–Ż*, s. 518; B. Tuszyński, *100 lat Warszawskiego Towarzystwa Cyklistów – 100 lat kolarstwa polskiego*, Warszawa 1986, s. 321–373.

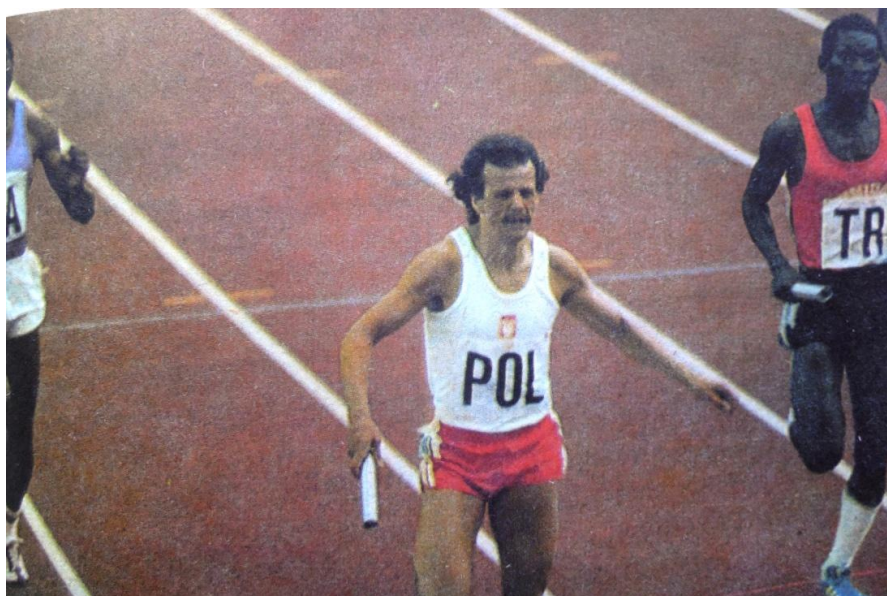
¹³ „Wiadomości Sportowe” 1976, nr 29, s. 1, 2; E. Małolepszy, D. Bakota, T. Drozdek-Małolepsza, A. Płomiński, *Z dziejów sportu i turystyki w działalności Krajowego Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w latach 1975–2015*, Częstochowa 2016, s. 33.

¹⁴ B. Tuszyński, H. Kurzyński, *Leksykon olimpijczyków...*, s. 324, 328.

z propozycją ponownego zajęcia się sportem kwalifikowanym. W listopadzie (1976 r.) IV Plenum Rady Głównej Zrzeszenia LZS przyjęło program działalności w zakresie sportu kwalifikowanego na lata 1977–1984. Uchwały Plenum zakładały

[...] że w dążeniu do osiągnięcia wysokich wyników sportowych – Zrzeszenie LZS w programie pracy w sporcie kwalifikowanym prowadzić będzie szerokie działania organizatorskie i sportowo-szkoleniowe w tych dyscyplinach sportu, które weszły w tradycję wsi i dają szansę na osiągnięcie wysokich wyników¹⁵.

Jako wiodące dyscypliny uznano: kolarstwo, jeździectwo, łucznictwo, lekkoatletykę, podnoszenie ciężarów, zapasy i narciarstwo¹⁶.

Fot. 1. Ryszard Podlas – XXI Letnie Igrzyska Olimpijskie (Montreal, 1976 r.)

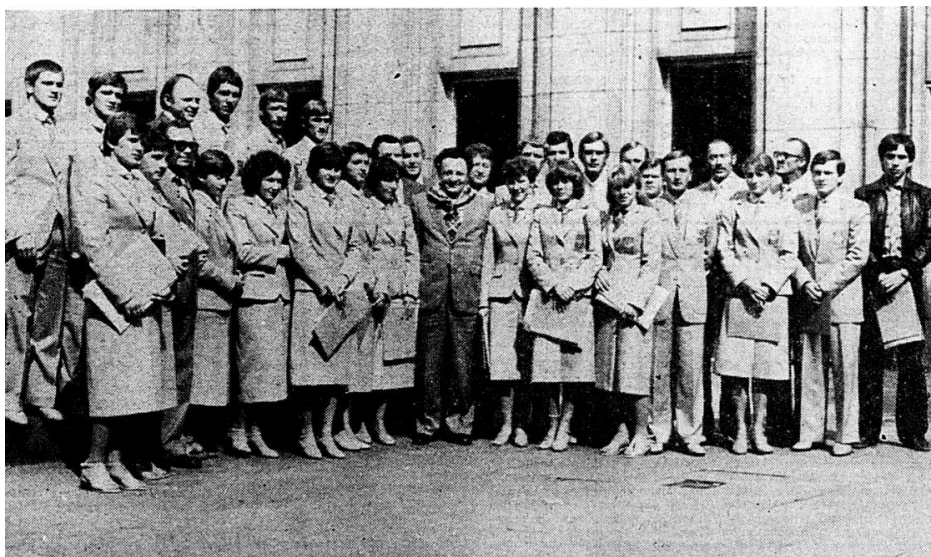
Źródło: *Igrzyska Olimpijskie 1976. Innsbruck Montreal*, Warszawa 1978, s. 197.

Najważniejszą weryfikacją tych założeń miały być XXII Letnie Igrzyska Olimpijskie w Moskwie, do których państwa „bloku socjalistycznego” przygotowywały się ze szczególną starannością. Zawodnicy LZS, wyjeżdżający na igrzyska do Moskwy, zostali uroczyście pożegnani przez najwyższe władze Zrzeszenia w osobach: Leon Kłonica – minister rolnictwa, przewodniczący Rady Głównej Zrzeszenia LZS; Jerzy Dąbrowski – I sekretarz Komitetu Zakładowego PZPR przy Ministerstwie Rolnictwa, członek Prezydium Rady Głównej Zrzeszenia LZS; Edward Górski – zastępca przewodniczącego Rady Głównej

¹⁵ SAKZLZSwW, Sprawozdanie na IX Krajowy Zjazd Delegatów Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe za lata 1975–1978, Warszawa 1979, s. 20.

¹⁶ Tamże.

Zrzeszenia LZS¹⁷. W XXII Letnich Igrzyskach Olimpijskich uczestniczyło 33 zawodników LZS (ponad 10% kadry olimpijskiej)¹⁸ i była to najliczniejsza reprezentacja w historii dotychczasowych startów¹⁹. Reprezentowali oni 18 ludowych klubów sportowych z 13 województw. Ponadto w skład kadry olimpijskiej weszło 12 wychowanków Zrzeszenia²⁰.

Fot. 2. Reprezentacja Zrzeszenia LZS podczas oficjalnego pożegnania przed odlotem na XXII Igrzyska Olimpijskie w Moskwie (1980 r.)

Źródło: „Wiadomości Sportowe” 1980, nr 27, s. 1.

Duża liczba zawodników reprezentujących Zrzeszenie nie miała bezpośredniego przełożenia na ilość zdobytych medali. Podczas igrzysk w Moskwie jedy-nymi medalistami byli jeźdźcy: Janusz Bobik²¹ (LKS Dragon Nowielice) i Wie-

¹⁷ „Wiadomości Sportowe” 1980, nr 27, s. 1.

¹⁸ Źródło prasowe – „Wiadomości Sportowe” podają liczbę 29 reprezentantów Zrzeszenia LZS uczestniczących w XXII Letnich Igrzyskach Olimpijskich.

¹⁹ SAKZLZSwW, Sprawozdanie na X Krajowy Zjazd Delegatów Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe za lata 1979–1983, Warszawa 1984, s. 30.

²⁰ „Wiadomości Sportowe” 1980, nr 27, s. 1.

²¹ Janusz Bobik (ur. 17 grudnia 1955 r. w Środzie Śląskiej), jeździec. Wychowanek trenera Andrzeja Kobylińskiego. Zawodnik LKS Dragon Nowielice. Uczestnik XXII Letnich Igrzysk Olimpijskich (Moskwa, 1980 r.), gdzie wywalczył srebrny medal w drużynowym konkursie skoków przez przeszkody (wraz z Wiesławem Hartmanem, Janem Kowalczykiem i Marianem Kozićkim). Podczas zawodów dosiadał konia o imieniu Szampan. Uczestnik mistrzostw Europy w Burghley (1977 r.) – 5. miejsce drużynowo we Wszechstronnym Konkursie Konia Wierzchowego; mistrzostw Europy w Rotterdamie (1978 r.) – 9. miejsce drużynowo w konkursie skoków przez przeszkody; oraz mistrzostw Europy w Hickstead (1983 r.) – 10. miejsce druży-

ślaw Hartman²² (LKS Nadwiślanin Kwidzyn), którzy w drużynowym konkursie skoków przez przeszkody wywalczyli srebrny medal. Wiesław Hartman uczestniczył również w indywidualnym konkursie skoków przez przeszkody, w którym uplasował się na 6. miejscu²³. Spośród pozostałych zawodników Zrzeszenia najbardziej nie lubiane przez sportowców 4. miejsca zajęli: Jan Lisowski – podnoszenie ciężarów (LKS Zjednoczeni Olsztyn), rywalizował w kat. 82,5 kg (podczas zawodów ustanowił rekord kraju w podrzucie) oraz Jan Jankiewicz – kolarz szosowy (RLKS Wrocław), w wyścigu drużynowym na dystansie 100 km²⁴. Również 5. miejsca w olimpijskich zmaganiach zajęło dwóch zawodników Zrzeszenia: Tadeusz Wojtas (LKS Neptun Pruszcz Gdański) w indywidualnym wyścigu kolarskim i Jan Pusty (LKS Orkan Poznań) w bieg na dystansie 110 m ppł²⁵. Natomiast na 6. miejscach, oprócz ww. Wiesława Hartmana, uplasowali się: ciężarowiec – Paweł Rabczewski (LKS Mazovia Ciechanów) w kat. 82,5 kg, oraz jeździec – Mirosław Szłapka (LKS Cwał Poznań) we Wszechstronnym Konkursie Konia Wierzchowego (WKKW) – indywidualnie²⁶. Na uwagę zasługuje również wynik młodego zapaśnika (dwudziestolatka) LKS Piast Sieradz – Jana Szymańskiego, który w kat. do 62 kg stoczył trzy walki: dwie przegrał (z Bułgarem Micko Dukowem i Kubańczykiem Raulem Cascaretem), a jedną

nowo w konkursie skoków przez przeszkody. Uczestnik 21 startów w Pucharze Narodów (1975–1985). Po zakończeniu kariery zawodniczej, trener drużyny narodowej podczas letnich igrzysk olimpijskich w Barcelonie (1992 r.) i Atlancie (1996 r.). Źródło: W. Duński, *Od Paryża...*, s. 72–73; Z. Głuszek, *Leksykon...*, s. 160; B. Latuszkiewicz, *Zielone...*, s. 10–11; *Mała encyklopedia sportu A–K*, Warszawa 1984, s. 85; „Wiadomości Sportowe” 1980, nr 27, s. 3; „Wiadomości Sportowe” 1980, nr 30, s. 1.

²² Wiesław Hartman (ur. 23 października 1950 r. w Kwidzynie), jeździec. Współpracował m.in. z trenerami: Janem Kubiakiem, Józefem Zagorą, Marianem Kowalczykiem i Henrykiem Roycewiczem. Zawodnik Legii Warszawa (służba wojskowa) i LKS Nadwiślanin Kwidzyn (1970–1986). Uczestnik XXII Letnich Igrzysk Olimpijskich (Moskwa, 1980 r.), gdzie wywalczył srebrny medal w drużynowym konkursie skoków przez przeszkody (wraz z Januszem Bobikiem, Janem Kowalczykiem i Marianem Kozickim) na koniu o imieniu Norton. Podczas igrzysk wystartował również w indywidualnym konkursie skoków przez przeszkody – uplasował się na 6. miejscu. Uczestnik mistrzostw Europy w Rotterdamie (1978 r.) – 9. miejsce drużynowo w konkursie skoków przez przeszkody oraz mistrzostw Europy w Hickstead (1983 r.) – 10. miejsce drużynowo w konkursie skoków przez przeszkody. W latach 1975–1981 dwadzieścia dziewięć razy startował w Pucharze Narodów, gdzie odniósł dwa zwycięstwa. Był trzykrotnym wicemistrzem Polski w skokach przez przeszkody (1976, 1978, 1980) oraz dwukrotnie II wicemistrzem kraju (1983, 1986). Źródło: „Wiadomości Sportowe” 1980, nr 27, s. 3; „Wiadomości Sportowe” 1980, nr 30, s. 1; „Wiadomości Sportowe” 1980, nr 32, s. 4; W. Duński, *Od Paryża...*, s. 250–251; Z. Głuszek, *Leksykon...*, s. 207; B. Latuszkiewicz, *Zielone...*, s. 21–22; *Mała encyklopedia sportu L–Ż*, s. 36.

²³ „Wiadomości Sportowe” 1980, nr 30, s. 1.

²⁴ Tamże, s. 4.

²⁵ SAKZLZSwW, Sprawozdanie na X Krajowy Zjazd Delegatów Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe za lata 1979–1983, Warszawa 1984, s. 30.

²⁶ Tamże.

wygrał (z Syryjczykiem Admanem Kudmanim) i ostatecznie został sklasyfikowany na 9. miejscu²⁷. Ważnym wydarzeniem dla ludowego ruchu sportowego, a w szczególności dla sportowców z małych wiejskich klubów, było uczestnictwo w igrzyskach czterech hokeistek na trawie: Haliny Kołdras, Jadwigi Kołdras, Michaliny Piekaniec i Bogumiły Rajor. Zawodniczki, reprezentujące wiejski klub LKS Plon Skoroszyce, były przykładem tego, że dzięki ciężkiej i systematycznej pracy nawet osoby z małych miejscowości mogą wyjechać na igrzyska olimpijskie²⁸.

Fot. 3. Podium drużynowego konkursu skoków przez przeszkody (Moskwa, 1980 r.)

Źródło: *Na olimpijskim szlaku 1980. Moskwa. Lake Placid*, Warszawa 1981, s. 156.

Bojkot XXIII Letnich Igrzysk Olimpijskich w Los Angeles spowodował ośmioletnią przerwę w uczestnictwie w zawodach tej rangi dla członków Zrzeszenia LZS. Kolejnymi igrzyskami, w których uczestniczyli sportowcy z Polski, były XXIV Letnie Igrzyska Olimpijskie rozegrane w 1988 r. w Seulu. Reprezentacja Zrzeszenia LZS liczyła 13 zawodników, spośród których siedmiu było kolarzami – trzech szosowych: Joachim Halupczok²⁹ (LKS Ziemia Opolska), Ze-

²⁷ A. Płomiński, *Sport w województwie sieradzkim w latach 1975–1998*, Częstochowa 2015, s. 263.

²⁸ „Wiadomości Sportowe” 1980, nr 28, s. 4.

²⁹ Joachim Halupczok (ur. 3 czerwca 1968 r. w Niwkach, zm. 5 lutego 1994 r. w Opolu), kolarz szosowy i torowy. Współpracował z trenerami: Marianem Staniszewskim, Erwinem Chmielem, Ryszardem Szurkowskim i Waławem Skarulem. W latach 1982–1989 reprezentował klub LKS Ziemia Opolska. Po przejściu na zawodowstwo (1990 r.) karierę sportową kontynuował w grupach zawodowych: Diana – Colnago – Animex (1990 r.); Del Tongo – M.G. Animex

non Jaskuła³⁰ (WLKS Orleńta Gorzów Wlkp.), Andrzej Mierzejewski (LKK Agromel Toruń), i czterech torowych: Ryszard Dawidowicz (LKS Gryf Szczecin), Krzysztof Opala (LKS Ziemia Opolska), Andrzej Sikorski (LKS Gryf Szczecin) oraz Marian Turowski (LKS Gryf Szczecin). W jeździectwie rywalizowało trzech członków Zrzeszenia LZS (stanowili 60% kadry olimpijskiej w tej dyscyplinie): Bogusław Jarecki (LJK Dragon Nowielice), Jerzy Rafalski (JLKS Sopot) i Krzysztof Rogowski (LKS Hubertus Biały Bór). W olimpijskiej rywalizacji zapaśniczej wystąpiło dwóch zawodników: w stylu klasycznym – Andrzej Głęb³¹ (LKS Gryf Chełm), a w stylu wolnym – Wojciech Wała (LKS Ceramik

(1991 r.) i GB – MG Boy's (1992 r.). Uczestnik XXIV Letnich Igrzysk Olimpijskich w Seulu (1988 r.), gdzie zdobył srebrny medal w wyścigu drużynowym na dystansie 100 km (wraz z Zenonem Jaskułą, Markiem Leśniewskim i Andrzejem Sypytkowskim). Podczas igrzysk występował również w drużynie torowców, która w klasyfikacji końcowej zajęła 7. miejsce. Dwukrotny medalista mistrzostw świata z Chambery (1989 r.): złoty medal wywalczył podczas wyścigu indywidualnego, a srebrny w jeździe drużynowej (drużyna wystąpiła w „składzie olimpijskim”). Mistrz Polski seniorów w kolarstwie szosowym (1989 r.) oraz zdobywca 6. (1988 r.) i 4. (1989 r.) miejsca podczas Wyścigu Pokoju. Zwycięzca 55. plebiscytu „Przeglądu Sportowego” na najlepszego polskiego sportowca roku 1989. Karierę sportową zakończył w 1992 r. z przyczyn zdrowotnych (arytmia serca). Zmarł 5 lutego 1994 r. na oddziale reanimacyjnym szpitala w Opolu. Pochowany został na cmentarzu w Osowcu. Źródło: „Wiadomości Sportowe” 1988, nr 38, s. 1; D. Bakota, *Joachim Halupczok jako legenda polskiego kolarstwa – od sukcesów do tragicznego finału kariery sportowej*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Kultura Fizyczna” 2015, t. 14, nr 2, s. 143–152; W. Duński, *Od Paryża...*, s. 72–73; Z. Głuszek, *Leksykon...*, s. 206; B. Latuszkiewicz, *Zielone...*, s. 20.

³⁰ Zenon Jaskuła (ur. 4 czerwca 1962 r. w Śremie), kolarz szosowy. Współpracował z trenerami: Bronisławem Krawczykiem, Jerzym Drzewieckim, Andrzejem Kołodziejczykiem, Adamem Gęszką, Marianem Więckowskim, Ryszardem Szurkowskim i Wacławem Skarulem. Pierwsze kroki sportowe stawiał w LKS Piast Śrem. Następnie reprezentował: LZS Wielkopolska (1982 r.), Gwardię Katowice (1983–1984) i WLKS Orleńta Gorzów Wlkp. (1985–1989). Po przejściu na zawodowstwo ścigał się w grupach kolarskich: Diana – Colnago – Animex (1990 r.); Del Tongo – M.G. Animex (1991 r.); GB – MG Maglificio (1992–1993); Jolly Componibili – Cage (1994 r.); Aki – Gipiemme (1995 r.); Brescialat (1996 r.); Mapei – GB (1997 r.). Uczestnik XXIV Letnich Igrzysk Olimpijskich (Seul, 1988 r.), gdzie zdobył srebrny medal w wyścigu drużynowym na dystansie 100 km (skład drużyny: Zenon Jaskuła, Joachim Halupczok, Marek Leśniewski i Andrzej Sypytkowski). Srebrny medalista mistrzostw świata z Chambery (1989 r.) w jeździe drużynowej (drużyna wystąpiła w „składzie olimpijskim”). Czterokrotny mistrz Polski seniorów w kolarstwie, pięciokrotny wicemistrz kraju oraz trzykrotny brązowy medalista. Trzeci kolarz Wyścigu Pokoju z 1989 r. Podczas kariery sportowej największy sukces odniósł w 1993 r., zajmując 3. miejsce w klasyfikacji końcowej Tour de France (wygrał XIV etap na Polach Elizejskich w Paryżu). Źródło: „Wiadomości Sportowe” 1988, nr 38, s. 1; W. Duński, *Od Paryża...*, s. 277–278; Z. Głuszek, *Leksykon...*, s. 214–215; B. Latuszkiewicz, *Zielone...*, s. 23–24; B. Woltmann, R. Urban (red.), *Ruch olimpijski na Ziemi Gorzowskiej*, Gorzów Wlkp. 2007, s. 136–139.

³¹ Andrzej Głęb (ur. 10 listopada 1966 r. w Chełmie), zapaśnik (styl klasyczny). Współpracował z trenerami: Krzysztofem Łosiem, Janem Potockim, Andrzejem Wojdą, Stanisławem Krzesińskim i Ryszardem Świeradem. Zawodnik LKS Gryf Chełm. Uczestnik XXIV Letnich Igrzysk Olimpijskich w Seulu (1988 r.), gdzie zdobył srebrny medal w zapasach (styl klasyczny) w kat.

Krotoszyn). Natomiast w żeglarstwie jedynym przedstawicielem Zrzeszenia był Henryk Błaszka (LKS Kiekrz)³². Spośród ww. sportowców największy sukces odniosło dwóch kolarzy i jeden zapaśnik. Srebrny medal w wyścigu drużynowym na dystansie 100 km zdobyli: Joachim Halupczok i Zenon Jaskuła³³. Również srebrny medal wywalczył Andrzej Głąb w zapasach (styl klasyczny) w kat. 48 kg³⁴. Tuż poza podium (4. miejsce) w drużynowych zawodach WKKW uplasowali się: Bogusław Jarecki (startował na klaczy Niewiaży), Jerzy Rafalski (na koniu Dźwinogradzie) i Krzysztof Rogowski (na koniu imieniem Alkierz)³⁵. Godne uwagi jest również 5. miejsce kolarza torowego Ryszarda Dawidowicza (4000 m na dochodzenie)³⁶. Pozostali zawodnicy, reprezentujący Zrzeszenie LZS, przeważnie odpadali w eliminacjach i byli klasyfikowani na dalszych miejscach poza pierwszą dziesiątką.

Reasumując, należy podkreślić duży wkład zarówno medalowy, jak i punktowy, jaki wnieśli reprezentanci Zrzeszenia LZS do olimpijskiego dorobku Polski. Podczas trzech edycji igrzysk olimpijskich, jakie odbyły się w omawianym okresie, zawodnicy ludowego ruchu sportowego zdobyli łącznie pięć medali (wszystkie srebrne). Największe sukcesy odnosili w kolarstwie, jeździectwie i zapasach. Niejednokrotnie zawodnicy Zrzeszenia stanowili ponad połowę kadry olimpijskiej w tych dyscyplinach. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, iż ważnym czynnikiem wpływającym na sukcesy Zrzeszenia była wszechstronność i szeroki wachlarz dyscyplin i konkurencji sportowych, w których reprezentanci Zrzeszenia rywalizowali podczas igrzysk olimpijskich (m.in.: hokej na trawie, jeździectwo, kolarstwo szosowe i torowe, lekkoatletyka, podnoszenie ciężarów, zapasy styl klasyczny i wolny oraz żeglarstwo).

48 kg. W imprezach rangi mistrzostw świata i mistrzostw Europy plasował się na miejscach: Mistrzostwa Świata 1986 r. – 5., 1987 r. – 4., 1989 r. – 5.; Mistrzostwa Europy 1986 r. – 5., 1987 r. – 5., 1988 r. – 4., 1989 r. – 4. Trzykrotny mistrz Polski (1988, 1989, 1993). Zwycięzca plebiscytu na najlepszego sportowca Zrzeszenia LZS w 1988 r. Po zakończeniu kariery sportowej instruktor w chełmskim Gryfie, a od 1999 r. asystent trenera polskiej kadry olimpijskiej. Źródło: „Wiadomości Sportowe” 1989, nr 6, s. 1–3; W. Duński, *Od Paryża...*, s. 208; Z. Głuszek, *Leksykon...*, s. 197; B. Latuszkiewicz, *Zielone...*, s. 18; A. Głaz, J. Lipski, J. Żurawski, J. Chełmecki, J. Tracewski, *Historia polskich zapasów 1922-2012*, Warszawa 2012, s. 58, 74, 162–163, 166, 269.

³² „Wiadomości Sportowe” 1988, nr 37, s. 1–5.

³³ „Sportowiec” 1988, nr 38, s. 4, 5; „Wiadomości Sportowe” 1988, nr 38, s. 1.

³⁴ A. Głaz, J. Lipski, J. Żurawski, J. Chełmecki, J. Tracewski, *Historia...*, s. 58, 74.

³⁵ B. Tuszyński, H. Kurzyński, *Leksykon Olimpijczyków...*, s. 234, 235, 243, 244.

³⁶ „Wiadomości Sportowe” 1988, nr 39, s. 3.

Bibliografia

A. Źródła

I. Źródła archiwalne

1. Archiwum Akt Nowych w Warszawie

Zespół Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej

2. Składnice akt organizacji sportowych i społecznych

Składnica Akt Krajowego Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w Warszawie

II. Źródła drukowane

Sprawozdanie na IX Krajowy Zjazd Delegatów Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe za lata 1975–1978, Warszawa 1979.

Sprawozdanie na X Krajowy Zjazd Delegatów Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe za lata 1979–1983, Warszawa 1984.

Sprawozdanie z działalności organów statutowych Polskiej Federacji Sportu za okres od 19 grudnia 1973 do 31 grudnia 1977 r. oraz z działalności Biura Zarządu PFS w okresie 1.09.1973 r.–31.12.1977 r.

III. Prasa

„Sportowiec” 1980–1988.

„Wiadomości Sportowe” 1976–1988.

B. Literatura

I. Publikacje

Bakota D., *Joachim Halupczok jako legenda polskiego kolarstwa – od sukcesów do tragicznego finału kariery sportowej*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Kultura Fizyczna” 2015, t. 14, nr 2, s. 143–152; <http://dx.doi.org/10.16926/kf.2015.14.22>.

Duński W., *Od Paryża 1924 do Sydney 2000: polscy medaliści olimpijscy i paraolimpijcy: encyklopedia ilustrowana*, Warszawa 2000.

Gaj J., Hądzelek K., *Dzieje kultury fizycznej w Polsce*, Poznań 1997.

Gaj J., Woltmann B. (red.), *Zarys historii sportu w Polsce 1867–1997*, Gorzów Wlkp. 1999.

Gaj J., *Wychowanie fizyczne i sport w Polsce Ludowej*, Warszawa 1987.

Głuszek Z., *Leksykon polskich olimpijczyków 1924–1998*, Warszawa 1999.

Igrzyska Olimpijskie 1976. Innsbruck Montreal, Warszawa 1978.

Księga sportu polskiego, Warszawa 1975.

Latuszkiewicz B., *Zielone bractwo*, Warszawa 2000.

Lipowski W., *Historia sportu*, Warszawa 2012.

Mała encyklopedia sportu A–K, Warszawa 1984.

- Mała encyklopedia sportu L–Ż*, Warszawa 1986.
- Małolepszy E., Bakota D., Drozdek-Małolepsza T., Płomiński A., *Z dziejów sportu i turystyki w działalności Krajowego Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w latach 1975–2015*, Częstochowa 2016.
- Mazur M., *Ludowe Zespoły Sportowe w regionie łódzkim w latach 1946–2006*, Radomsko 2006.
- Na olimpijskim szlaku 1980. Moskwa. Lake Placid*, Warszawa 1981.
- Na olimpijskim szlaku 1984. Sarajewo. Los Angeles*, Warszawa 1987.
- Nowakowski A., *Zarządzanie kulturą fizyczną w Polsce w latach 1944–2001. Studium historyczno-porównawcze*, Rzeszów 2005.
- Pasko A., *Sport wyczynowy w polityce państwa 1944–1989*, Kraków 2012.
- Płomiński A., *Sport w województwie sieradzkim w latach 1975–1998*, Częstochowa 2015.
- Szubert R., *Kultura fizyczna w przemianach wsi polskiej w latach 1944–1956*, Wrocław 2010.
- Tuszyński B., *100 lat Warszawskiego Towarzystwa Cyklistów – 100 lat kolarstwa polskiego*, Warszawa 1986.
- Tuszyński B., Kurzyński H., *Leksykon Olimpijczyków Polskich 1924–2006*, Warszawa 2006.
- Woltmann B., Urban R. (red.), *Ruch olimpijski na Ziemi Gorzowskiej*, Gorzów Wlkp. 2007.

Participation of Competitors of Association of Rural Sports Teams in Summer Olympic Games in the Years 1976–1988

Abstract

In the years 1976–1988 summer Olympic Games were held four times (Montreal – 1976, Moscow – 1980, Los Angeles – 1984, Seoul – 1988). The Polish national team in this period participated in the Olympic Games only three times. With the decision of the Board of the Polish Olympic Committee, Poland was not entered for start in the 23rd summer Olympic Games in Los Angeles. In the period discussed, representatives of the Association of Rural Sports Teams during their Olympics starts won five silver medals: in Montreal – Ryszard Podlas, athletics (4 × 400 m relay), Stanisław Szozda, road cycling (team time trial); in Moscow – Janusz Bobik together with Władysław Hartman, horse riding (team obstacle jumping competition); in Seoul – Andrzej Głąb, classic style wrestling (cat. 48 kg); Joachim Halupczok with Zenon Jaskuła, road cycling (team time trial).

Keywords: Olympic Games, RST Association, sport.